

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

37. An in dubio filius præsumatur impensas pro Patre animo donandi
fecisse. Et qui è contra. Et quando colligatur impensas factas pro filiis
Patrem fecisse animo repetendi. Et sequitur, quod vitricus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

post dotem, 40. ibid. Hæc Bartolus, quem sequitur etiam
 talon, in repet. d. l. frater à fratre, n. 45.

RESOL. XXXVII.

An in dubio filius præsumatur impensas factas pro patre
 animo donandi fecisse?

Et quid è contra?

Et quando colligatur impensas factas pro filiis patrem
 fecisse animo repetendi?

Et sequitur, quod vitricus in dubio non censetur animo
 donandi, sed repetendi expensas fecisse.

Et quid verò si vitricus bona priuigni administrans ali-
 menta priuigno petebat anne, vel tunc repetitionem
 habebit? Ex part. 11. tract. 3. & Misc. 3. Ref. 19.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam ex Bartolo, Alexan-
 dro, & aliis docet Hieronymus Teutlerus in
Select. disp. vol. 2. disp. 10. thes. 3. lit. D. Quia correla-
 tiorum hæc est natura, ut quod dispositum est in vno,
 idem quoque dispositum sit in altero l. final. C. de in-
 dist. Viduit. tollend. Atqui pater, & filius sunt correla-
 tui, idcirco sicut pater sumptus suppetitans filio, non
 habet eorum repetitionem, quia donandi animo sub-
 ministrasse præsumitur ita quoque filius impensas pro
 patre faciens præsumatur donandi, & non repetendi
 animo eas fecisse.

2. Secundo; accedit, quod alimenta pietatis intuitu
 facta repeti non possunt l. ex duobus in fin. ff. de negot.
 gest. filius verò in dubio videtur impensas in patrem
 factas, pietatis intuitu fuisse, igitur illarum repetitio-
 nem non habebit.

3. Verum huic sententiæ obstat lex 12. C. de negot.
 gest. vbi Imperator filio impensarum repetitionem de-
 negat, si donandi animo pecuniam dederit, ex quo col-
 ligitur, quod si non donandi animo filius debitum pa-
 tris soluerit, nec eo animo soluisse probari possit repe-
 tionem solutæ pecuniæ habere.

4. Et quamquam particulam, Si, ibi idem significare
 velit, quod quia, propter quandoque particula ista, non
 conditionem, sed causam, & rationem in legibus no-
 stris significat: tamen quia sua natura conditionem si-
 gnificare solet: Idcirco ab hac gemina eius, & natua
 significatione non est recedendum, argum. l. non aliter,
 de legat. 3.

5. Nec valet argumentum ex natura correlatio-
 num deductum, nam respondetur argumentum hoc
 tunc demum habere vim concludendi, quando eadem
 est correlatiuorum ratio, atqui in proposito diuersa est
 ratio patris, & filij, quia liberi non ita iure naturæ pri-
 mæuo suos primogenitores alere tenentur, quemadmo-
 dum hi illos, cum liberi debeant parentibus alimenta
 ex obligatione duntaxat antidotali.

6. Ad secundum respondetur, alimenta quidem pie-
 tatis causa facta repeti non posse: Verum filium in du-
 bio non censi alimenta pietatis causa fecisse, ut ar-
 guit d. l. 12. in verb. si donandi animo pecuniam dedit.

Sed quia opinio affirmatiua est communis teste Sur-
 do de aliment. rit. 6. q. 9. n. 7. in fin. idè tu cogita, no-
 lo enim singularium opinionum auctorem esse.

7. Sed quid dicendum circa impensas patris circa fi-
 lios? Respondeo ex affectu gerentis, & alimenta suppe-
 ditantis præsumitur, & conicitur illum animum repe-
 tendi non habuisse.

8. Cui tamen præsumptioni, & coniecturæ in dubio
 solùm locus est; nam si constet, patrem, aut matrem
 animo repetendi aliquid in liberos erogasse, sine dubio
 repetitio cõspicet, ex lib. 11. C. de negot. gest. vbi Impe-
 rator dicit: si quid autem in rebus eorum utiliter, &
 probabili more impendisti, si non hoc materna liberali-
 tate, sed recipiendi animo fecisse te ostenderit, id nego-

tiorum gestorum actione consequi potes: Nota tamen
 quod et si parentes sumptus in liberos erogatos repe-
 tere possint, si ostenderit se non animo donandi, sed
 repetendi sumptus illos fecisse, illos tamen sumptus,
 quos ex iuris publici necessitate fecerint, non repetere,
 et si de illis repetendis, & recipiendis expresse protesta-
 ti sint.

9. Ratio autem hæc est, quod impensas iure debitas
 faciens soluerit id, quod debuit, debiti autem soluti nul-
 la sit repetitio, l. 26. §. pen. ff. de cond. indeb. Et cum ad
 has impensas faciendas actionem habeat is cui debentur,
 multò magis habebit ad eas seruandas, & retinen-
 das, exceptionem, l. inuitus §. 1. de reg. iur.

10. Vnde si filium in bonis nihil omnino haben-
 tem, pater aluerit, educauerit bonis artibus, instituen-
 dum curauerit, quantumvis testatus sit pater se ea, quæ
 impendit ita erogare, ut aliquando repetat, non tamen
 repetet, cum ea coactus fecerit, l. si quis à liberis, §. 1. §. 2.
 si mater, ff. de agnos. & alend. liber. Sed difficultas est,
 quando colligatur impensas factas pro filiis fecisse ani-
 mo repetendi? Respondeo, quod hic animus colligi-
 tur si expensas in librum expensarum pater retulit. Se-
 cundo, si mater necessitate aliqua rei suæ, vel temporis
 aluit, non videtur materna pietate aluisse; & alimen-
 ta donare voluisse, ut si mater dum à marito peregrè
 mortuo reuertitur, liberos, quos secum ducebat aluerit
 temporis causa, quia illis vitium deest; Itaque si
 mater negotia filij gerens alimenta suppetit, non
 censetur ex materna pietate ministrasse, nec donasse.
 Et idè cessabit repetitio dist. leg. 34. quoniam ad-
 ministratio negotiorum filij suscepta, matrem hæc fa-
 cere cogebat, quæ ad tuendum filium, & res eius per-
 tinebant; Atqui huiusmodi necessitas animo donan-
 di planè contrariatur, quia in necessitatibus nemo
 est liberalis, leg. 18. ff. de aliment. legat. Donellus 15.
 Coma. 16.

11. Tertiò, cessat in matre animus donandi impen-
 sas, quando pater filij, cuius interest filium alere, est su-
 perstes, ac diues, & filium in potestate haberet; nam tunc
 mater repetit, quod in causam suorum alimentorum
 impendit, cum verisimilis donandi animus non adue-
 rit, l. si quis à liberis §. si mater ff. de agnos. & alend. li-
 ber. Menochius d. casu 88.

12. Et tandem quartò præsumitur animus repe-
 ndi impensas, quando magna est impensa; tunc enim
 cessat præsumptio donandi, cum nemo præsumatur suum
 iactare voluisse, quæ autem magna, vel modica sit im-
 pensæ iudicis arbitrio relinquendum esse ait Menochius
 d. casu 88.

13. Notentur hæc pro praxi, nec facile in aliis inue-
 niuntur: nec ita clare loquitur Teutlerus in *Select. disp.*
vol. 1. disp. 10. thes. 3. nec mihi placet eius distinctio in-
 ter expensas in personam factas, & impensas factas in
 rem, ut illæ in dubio præsumantur donatæ, hæc verò non
 item, quam suam distinctionem confirmat exinde, quod
 in d. l. 11. C. de negot. gest. de impensis in personam factis
 expresse assertur, quod in dubio præsumantur animo
 donandi factæ, contra verò de impensis in rem factis,
 non præsumantur donandi animo factæ, nisi is, cuius
 negotia gesta sunt, docuerit impensas animo donandi
 esse factas dist. leg. 34.

14. Ut enim taceam, quod in d. l. 34. non loquatur de
 impensis in rem factis, sed de alimentis, quæ sunt per-
 sonarum expensæ, non potest euinci ex ea leg. 34. quod
 impensæ sint de quibus ibidem agitur, non præsuman-
 tur donandi animo factæ, si casus supra recensiti exci-
 piantur.

15. Ex dictis sequitur, quod vitricus in dubio non
 censetur animo donandi, sed repetendi potius impen-
 sas fecisse, & idè etiam expensas in priuignos fa-
 ctas repetere possit, nisi constet, ipsum paterno quo-
 dam affectu, & animo donandi eas præstituisse, sub hæc
 quippe

De Donationibus. Resol. XXXVIII. & c. 329

quippe conditione datur vitrico expensarum repetitio, si paterno affectu eas fecerit, quia conditio frustra addetur, si non in dubio animus repetendi in vitrico praesumeretur.

16. Quid verò si vitricus bona priuigni administrans alimenta priuigno petebat, an, vel tunc repetitionem habebit? Idem dicendum puto. Etenim Paulus Iuriconsultus in l. 3. 4. de negot. script. de auiā in nepot. alimenta supedit ante, expresse scribit, eum si negotia administrauerit nepotum, verisimiliter eos de re ipsorum propria aluisse.

RESOL. XXXVIII.

An donatio inter patrem & filium sit valida?
Et an donationes factae filio illegitimo inualidae sint? Ex p. 8. tr. 6. Res. 1.

Respondeo primò cum Hurtado, diff. 11. diff. 1. quod Doctores conueniunt, donationem fieri ex bonis castrensibus ipsius filij, vt constat ex l. cum oportet, ff. de bonis quae liberis, quia ex vna parte filius habet dominium, & liberam administrationem eorum, & ex altera id non est iure aliquo prohibitum. Secundò, quando filius habet aliquid sibi à Principe donatum, vt constat ex l. cum multa, Cod. de bonis quae liberis. Tertiò, quando donatio fit ex bonis, quorum pater non habet vsumfructum, vt contingit, quando filio relinquuntur aliquid, ea conditione ne pater in eo habeat vsumfructum. Et quando filius admittitur cum matre ad hereditatem fratris vel sororis, ex Auth. de heredit. ab intestato, collat. 9. & quando filius accipit dotem patre renitente, & non se obligante. Quarto, quando donatio fit ex usufructu legato ipsi filio. Quintò, quando ex hereditate, quam filius renuente patre adiuit, vt constat ex l. vlt. C. de bonis quae liberis.

2. Respondeo secundò, quod simplex, siue propria donatio patris in filios collata regulariter non valeat, l. cum de bonis 1. 1. & l. sine emancipatis 17. C. hoc tit. l. 1. §. 1. ff. pro donato, donationes quas parentes 25. C. de don. inter vir. & vxor. Tunc quia pater, & filius vna eademque persona censentur, vlt. in fin. C. de impuber. & al. substitutionibus. Tum quia quidquid filiusfamilias acquirit, de iure patrie potestatis, patri acquirit, l. 1. ff. si quis à parent. fuerit manumiss. & l. placet 79. ff. de acquir. vel omit. her. Non ergo donatio subsistere potest, quia nemo sibi ipsi potest donare, l. si quis pro eo 56. §. 1. ff. de fideiusor. & quia differentia esse debet inter dantem, & accipientem, argum. d. l. si quis 56. §. 1. ff. eod. quia denique eo momento, quo rei donatae dominium transit in filium, id mox ad patrem reuertitur. d. l. placet 79. ff. de acq. vel omit. her. Clarus d. §. donatio 8. v. 1. Obrechtus d. diff. 1. de donat. l. 25. cum segg. Mozz. d. tit. de person. inter quas pat. p. 55. d. mat. n. 13. Gail. d. lib. 2. obseru. 88. n. 2. cum segg. Gutierrez d. tr. de iuram. confirmat. p. 1. c. 4. Menochius in tr. de presumpt. lib. 5. presumpt. 29. n. 2. & segg.

3. Non deseraui tamen hic apponere verba Villalobos in summ. tom. 2. tract. 13. diff. 6. n. 9. vbi sic ait. (Duda est si valeant donationes, quae el padre le haze estando en su testad. A lo qual dize Pedro de Nauarra, que valen en el fuero de la conciencia, si no fuesen enormes, o et fraudes de los hijos, o contra derecho natural. En España lo mas verdadero es que valen, mas confirmans por la muerte del que las haze, que se comparan a las donaciones entre marido, y muger, como dize Azor, de las quales diremos abaxo. Y dize Nauarro, que no valen por que el padre, y el hijo se reputan por vna misma persona, conforme a vna ley, lo qual tambien se ha de guardar en nuestros Reynos: por que quando fallan leyes del Reyno, se han de guardar las leyes del de-

Tom. V. I.

recho comun, como diximos arriba. Y assi creo que proceden de ambos fueros, mas confirmanse estas donaciones con la muerte; como quepan en tercio, y quinto: por que si exceden, se han de reuocar quanto al exceso, conforme a derecho, que lo mismo es en las donaciones entre marido, y muger, que no caen en el quinto. Ita ille.

4. Notandum est tamen secundum aliquos, quod donationes factae filio illegitimo inualidae sunt. Patet, quia iure solum confirmantur factae filiis legitimis, sub parentum constitutis potestate, nothi autem, & illegitimi, tamen si physice sint filij, moraliter filij non sunt. Et ita docet Caramuel in Theol. mor. lib. 2. num. 641. Sed circa praesentem questionem ne deseras videre Azorium, 10. 3. lib. 11. c. 9. 7. 1. & segg. vbi plures adducit causas, in quibus vim & locum habet donatio inter patrem & filium. Sed nos magis altercables attingemus.

5. Non deseraui tamen hic etiam adnotare Aracium Enenkelium de priuileg. parentum & liber priuileg. §. n. 14. docere donationem inter patrem & filium obligationem naturalem inducere, sic enim ait. Eadem igitur ratione aequitatis, seu gentium iuris, donatio quoque inter patrem & filium, obligationem inducit naturalem. Vnde idem Bartolus in d. l. frater à fratre, n. 57. verum esse, inquit, quod donatio inter patrem & filium non valeat quantum ad civilem obligationem, quoniam illud, quod donat pater, simpliciter fiat profectum, & si quatur filio, reuertatur ad patrem, obligationem autem naturalem consistere, per d. l. solum enim ius civile impedimento esse. Et hoc sequitur, multumque signare iubet Iason, ibid. n. 44. Baldus autem in l. 2. C. de inoffic. donat. hoc negat esse verum per eam legem. Verum enim verò si eodem argumento, quo vitur Africanus in d. l. frater, §. quosum, & post eum Bartolus ibid. vt audiuius, nos quoque in hoc casu vtamur, non est dubium quod extraneo recte donetur, etiam quoad civilem obligationem; filio quoque (in quo diuersum introducit tantum ius civile, patria nimirum potestas, & fidei iuris, quia pro vna persona isti habentur, & patri acquiritur quod filius acquirit) licet non ciuiler, naturaliter tamen recte donari, maxime traditione inueniente. Id quod contra atque Baldus opinatur ex illa ipsa lege 2. C. de inoff. don. probari puto. Si enim morte patris, aut emancipatione filij donatio talis confirmatur, naturale certe aliquid praenuisse oportet, quod subsequens actus ad civilem obligationem redegit. Ita Enenkelius.

RESOL. XXXIX.

An donatio patris facta filio, iuramento firmetur? Ex p. 8. tr. 6. Res. 22.

§. 1. **N**egatiue respondet Bocerus tr. de donat. c. 13. n. 7. tum quia quod filiusfamilias acquirit, patri acquiritur, §. item nobis Instituit. per quas personas cuique acquirit. Etiam si obligatio sit, Instituit. per quas personas nobis oblig. acquirit. Nemo autem sibi ipsi obligatur: tum quia inter patrem & filiumfamilias nulla lis esse potest, l. li; nulla ff. de indic. tum etiam quia iuramentum est accessio ipsius donationis, quae non subsistente, nec ipsum iuramentum vires ei praeberet potest, per c. accessorium, tit. de reg. iur. in 6. proinde etiam hic nullum per iurium committitur. Bonellus lib. 21. comment. 13. pag. 587. tum postremò, quia quod vna via prohibitum est, alia via permitti non debet, c. cum quid, tit. de reg. iur. in 7. Non obstat textus in l. cum pater 11. §. filius matrem, ff. de leg. 2. Ibi enim iuramentum enixam iurantis voluntate detegit, non auget eius potentiam. Neque obloquitur Auth. sacramenta puberum, C. si aduers. vend. Est enim locus ille de conuentione, quae iure valet. Ad hanc non aduersatur l. si quando 109. in princ. ff. de legat. 1. Est enim de legato, quod filiofamilias datum est. Legatū autē

E c 3 hoc